

Г. Ф. Лавкрафт

АМЕРИКАНІЗМ

Сентиментально, мрійливо говорити про «американський дух» – про те, яким він є, може, чи має бути, – це легко. Представники різноманітних новостворених політичних та суспільних теорій якоюсь мірою цим і займаються, майже завжди підсумовуючи: мовляв, «справжній американізм» – ніщо інше, чи, навіть, дещо менше, ніж їхні ж поважні доктрини, застосовані до нашої нації.

Не настільки поверхневі дослідники ключовою ідеєю американізму називають абстрактний принцип «вольності» (*liberty*), інтерпретуючи цей справедливо шанований принцип у вигляді чого завгодно: від більшовизму до права пити пиво з 2,75-відсотковим умістом алкоголю. «Рівні можливості» (*opportunity*) – це інше улюблене слівце, яке, безумовно, має й певне власне значення. Синонімічність «Америки» та «рівних можливостей» закарбувалася в пам'яті великої частини сучасної молоді стараннями Емерсона – завдяки Монтгомері з його «Провідними фактами американської історії». Утім варто зазначити, що майже всі, хто претендують на визначення «американізму», не здатні впоратися з цим завданням через упереджене небажання звернутися до його європейських витоків. Вони не розуміють, що абіогенез настільки ж рідкісне явище серед ідей, як і у царстві органічного життя; і, в такий спосіб, вони даремно витрачають зусилля, розглядаючи Америку ізольованим явищем без родоводу.

«Американізм» – поширене англо-саксонство. Це дух Англії, пересаджений на широкий та різноманітний ґрунт: дух цей живився в колоніальну епоху її підвищеними демократичними аспектами, але не втратив свої фундаментальні чесноти. Це дух істини, честі, справедливості, моральності, витримки індивідуалізму, консервативної вольності (*liberty*), великодушності, толерантності, діловитості, працьовитості й прогресу – як в Англії – разом з елементами рівності та вільних можливостей (*opportunity*), що виникли у селищах перших колоністів. Це сутність найвищої раси у світі, яка живе у найсприятливіших соціальних, політичних та географічних умовах. Тим, хто бажають применшити важливість наших британських коренів, пропонуємо розглянути інші нації цього континенту. Всі вони однаковою мірою «американські», розрізняючись лише за расою та спадщиною; жодну з них, окрім Британської Канади, навіть порівняти з нами неможливо. Ми величні, оскільки ми – частина величної англо-саксонської культурної сфери; це місцина, що упродовж ста п'ятдесяти років колонізувалася та керувалася Англією, яка дала нашій землі невикорінний знак британської цивілізації.

Найнебезпечніше та помилкове – хибне розуміння американізму у вигляді так званого спільного котла рас і традицій. Дійсно, цю країну наповнила величезна кількість не англійських іммігрантів, що приїхали сюди насолоджуватися легкою свободою, за яку наші британські засновники не шкодували ані праці, ані власної крові. Правда також і те, що ті з них, котрі належать до тевтонської та кельтської рас, можуть бути асимільовані нашим англійським типом і, отже, збільшити наше населення. Але це не означає, що змішування насправді чужої крові або ідей спричиняє чи може спричинити щось, окрім шкоди.

Дослідження Європи демонструють нам спорідненість і близькість деяких рас, однак ми бачимо: коли сплавити разом англійське золото та чужу мідь, малоімовірно, що внаслідок цього ми отримаємо сплав, кращий, чи хоча б такий самий, як оригінальне золото. Мабуть, імміграцію неможливо зупинити повністю, хоча варто розуміти, що ті чужинці, які обрали Америку для життя, повинні прийняти домінуючі мову з культурою

у вигляді їхніх власних; їм не можна дозволяти спроби модифікування наших інституцій – і вони не повинні зберігати інституції власні, живучи серед наших. Ми не маємо, як сказав найвеличніший з людей нашої доби, довести цю націю до стану «багатомовного притулку».

Найбільшим ворогом раціонального американізму є та неприязнь до нашої нації-засновниці, що сповнює неосвічених нікчем. Підтримується це почуття загалом через певні елементи населення, які вважають сентименти південних та західних ірландців важливішими за сентименти Сполучених Штатів загалом. Незважаючи на той очевидний факт, що незалежна Ірландія лише послабить європейську цивілізацію і створить загрозу миру в усьому світі, ставши ворожим та некерованим клином, забитим між двома найбільшими частинами саксонства, ці безвідповідальні елементи продовжують заохочувати повстання на Зеленому Острові; отже, вони ставлять нашу націю в болісно аномальну позицію підбурювача злочинів та провідника підривної діяльності проти Батьківщини. Невимовно гидко, коли публічно вшановують політичних злочинців на кшталт Едварда (відомішого як Ейлсона) де Валера – це ніщо інше, як образа нашої гідності й нашого походження. Ніколи ми не зможемо цінувати або хоча би повністю розуміти власне місце і місію в світі, допоки існують ті хмари непорозуміння, котрі віддаляють нас від єдиного джерела нашої культури.

Утім не треба применшувати й риси американізму, властиві для цього континенту. Замість фіксованих та ригідних класових обмежень, наша нація, завдяки реалізованій соціологічній перевазі, допомагає постійному прогресивному поповненню вищих класів за рахунок свіжих та енергійних людей із низів. Так, можливість увійти до найобраніших є рівною для кожного громадянина, а біологічна якість наших культивованих класів удосконалена скасуванням поширеного серед європейських аристократів правила одружуватися лише в межах своєї верстви.

Повне розмежування цивільних і релігійних справ, найвеличніше політичне й інтелектуальне досягнення з часів Ренесансу, також є місцевим американським – більше Род-Айлендським – тріумфом. Сьогодні наша влада намагається підірвати цей принцип і накласти на нас, через хитрі політичні маніпуляції, папські кайдани, які Генріх VIII уперше зняв з наших ніг; жахливі ще із часів кривавого правління Марії I, – кайдани, безмежно гірші за церковні механізми, відкинуті Роджером Вільямсом. Але якщо народ повністю усвідомить живий зв'язок між інтелектуальною свободою та природнім американізмом, швидше за все, то подібні мерзенні ініціативи, найімовірніше, одразу вщухнуть.

Головний ворог американізму ще попереду – це не реакція, а радикалізм. Ми живемо в епоху невтомних невігласів-іконоборців, навколо нас – майстерні софісти, котрі використовують слово «американізм» для прихованих атак проти самої ж цієї інституції. Такі звичні для нас поняття та фрази, як «демократія», «вільність» чи «свобода слова», спотворені для того, щоб приховати найбільш дикі форми анархії, хоча наші попередні інституції критикувалися як «не американські» іноземними іммігрантами, нездатними і зрозуміти їх, і розробити щось краще.

Для цієї країни значне поширення американізму принесе користь, але тільки за умови усвідомлення його англо-саксонського джерела. Американізм передбачає свободу, прогрес та незалежність; однак не відкидання минулого чи зречення традицій і досвіду. Нехай це поняття набуде реального, практичного, а не сентиментального значення.

Липень 1919 р.